

1. ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΠΟΣΟ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 11/05/2024 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 11/05/2024

Σελίδα: 1





ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΟΝΕΙΡΟ
ΤΟΥ Π.Κ. ΙΑΚΩΚΙΜΙΔΗ

Out of the box δράση για τα Δ. Βαλκάνια

Η κατάσταση στα Βαλκάνια χειροτερεύει. Η επιστροφή στην εξουσία των εθνικιστών (VMRO-DPMNE) στη Β. Μακεδονία (προεδρία, κυβέρνηση) μόνο θετική εξέλιξη δεν μπορεί να θεωρηθεί για την περιοχή. Περικλείει τον εν δυνάμει κίνδυνο επιδείνωσης των σχέσεων της χώρας με Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία, ακόμη και ΕΕ. Η νεοεκλεγείσα πρόεδρος Γκορνάνα Σιλιάνοφσκα, όπως και ο αρχηγός του VMRO Κριστιάν Μιτσκόσκι (νέος πρωθυπουργός;) έχουν πρώτα απ' όλα ανοικτά αμφισβητήσει τη Συμφωνία των Πρεσπών με την οποία διευθετήθηκε το θέμα της ονομασίας της χώρας και άνοιξε ο δρόμος για την ένταξη της στους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Ήδη έχουν δηλώσει ότι δεν θα χρησιμοποιούν τη συμφωνημένη ονομασία (Β. Μακεδονία) αλλά σκέτο το Μακεδονία, σε ευθεία παραβίαση της Συμφωνίας. Αυτό θα αποτελέσει βεβαίως πρόκληση για την Ελλάδα και επιχείρημα για όσους θα ήθελαν να δουν τη Συμφωνία να ζηλώνεται. Η κυβερνητική αλλαγή στη Β. Μακεδονία και η συνακόλουθη αβεβαιότητα έρχονται σε μια στιγμή που το σύνολο των Δ. Βαλκανίων απειλείται με γενικευμένη αστάθεια και σε μια συγκυρία που οι σχέσεις της χώρας μας έχουν περάσει σε κατάσταση έντασης ή δοκιμασίας (Αλβανία, Σερβία, Κόσοβο, οριακή Βουλγαρία). Η δε Βοσνία-Ερζεγοβίνη βρίσκεται σε χρόνια αστάθεια, με ορατή πάντοτε την απειλή της διάλυσης. Ενώ δυνάμεις όπως Ρωσία, Κίνα, Σ. Αραβία, Τουρκία έχουν επιδοθεί σε αγώνα δρόμου για να ενισχύσουν την παρουσία και επιρροή τους στην περιοχή (επίσκεψη κινέζου προέδρου στη Σερβία κ.λπ.).

Η κατάσταση με άλλα λόγια στην περιοχή είναι εντελώς δυστοπική. Μια γενικότερη ανάφλεξη δεν μπορεί να αποκλειστεί, ιδιαίτερα εάν επιστρέψει στην εξουσία στις ΗΠΑ ο Ντ. Τραμπ με τις περιέργες θεωρίες του για αλλαγή συνόρων. Η μόνη δύναμη που θα μπορούσε να λειτουργήσει σταθεροποιητικά είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, με κύριο μέσο τη διεύρυνση προκειμένου οι χώρες των Δ. Βαλκανίων να ενσωματωθούν θεσμικά στην ΕΕ. Αλλά η διευρυνσιακή διαδικασία η οποία εκκίνησε το 2003 με την Ατζέντα της Θεσσαλονίκης (με πρωτοβουλία της Ελλάδας δηλαδή) παραμένει βαλτωμένη παρά τις διακρίξεις για επιταχυνσή της μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία. Εδώ η ευθύνη και ο ρόλος της Ελλάδας είναι κομβικής σημασίας. Ως η μόνη χώρα της περιοχής με τη μακρύτερη ιστορία συμμετοχής στην Ένωση και ισχυρή επιρροή ως ανεπτυγμένη οικονομία και υπέρμαχος της διεύρυνσης, μπορεί και πρέπει σε συνεργασία να αναλάβει πρωτοβουλίες ξεφεύγοντας από οποιοσδήποτε διμερείς σκοπιμότητες. Και η ενδεδειγμένη πρωτοβουλία είναι μια με ισχυρό ουσιαστικό και συμβολικό περιεχόμενο – η Αθήνα να παρουσιάσει ένα σχέδιο για την πολιτική ένταξη όλων των βαλκανικών χωρών στην Ένωση τώρα στη λογική της «σταδιακής προσχώρησης». Με την προϋπόθεση της ειρηνικής διεθθέτησης οποιασδήποτε διέλιξης σε τακτό χρονικό διάστημα και σεβασμού του κράτους δικαίου, οι εξι διπλοβαλκανικές χώρες μπορούν να κληθούν να συμμετέχουν στα πολιτικά όργανα της Ένωσης (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο) και σε συγκεκριμένο αριθμό κοινών πολιτικών και δράσεων. Και με την εκπλήρωση του συνόλου των κριτηρίων και διαπραγμάτευση να ολοκληρωθούν την πλήρη θεσμική ένταξη τους.

Καιρός για τα Βαλκάνια να σκεφθούμε και να δράσουμε out of the box...

Ο καθηγητής Π.Κ. Ιακωκίμιδης είναι πρώην προεβευτής – σύμβουλος του ΥΠ.Ε.Ε., μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής του ΕΛΙΑΜΕΠΙ, Τελευταίο βιβλίο του -Ελλάδα: Ορίζοντας 2030 - Οι προκλήσεις Τουρκίας και Ευρώπης- (Εκδόσεις Παοζιστή)

Το επόμενο βήμα των Σκοπίων περιμένει η Αθήνα

Πόσο κινδυνεύει η Συμφωνία των Πρεσπών; «Είμαστε έτοιμοι για όλα τα σενάρια», αναφέρει ο υπουργός Εξωτερικών Γιώργος Γεραπετρίτης



ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΜΟΥΡΕΛΑΤΟΥ

Στάση αναμονής τηρεί η Ελλάδα απέναντι στο νέο πολιτικό τοπίο που διαμορφώνεται στη Βόρεια Μακεδονία προκειμένου να διαπιστώσει αν μετά τον εκλογικό θρίαμβο του εθνικιστικού VMRO-DPMNE πρόκειται να υπάρξουν κλιδωνισμοί ως προς την τήρηση της Συμφωνίας των Πρεσπών, όπως προείδεζαν οι νικητές κατά την προεκλογική τους καμπάνια.

«Περιμένουμε να δούμε τις διακρίξεις της νέας κυβέρνησης», σχολίασε την επομένη των εκλογών ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Παύλος Μαρινάκης, σημειώνοντας πως η Συμφωνία των Πρεσπών «είναι μια διεθνής συνθήκη που έχει κυρωθεί» και πως η Ελλάδα αναμένει αυτό να γίνει σεβαστό και από την άλλη πλευρά. Από την πλευρά του, ο υπουργός Εξωτερικών Γιώργος Γεραπετρίτης επεσήμανε πως η Ελλάδα παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις και προτομαζείται για παν ενδεχόμενο. «Είμαστε έτοιμοι για όλα τα σενάρια», δήλωσε ο Έλληνας ΥΠ.Ε.Ε., υπογραμμίζοντας πως ευελπιστεί να μην υπάρξει αλλαγή στην εξωτερική πολιτική και στα εσωτερικά θέματα της Βόρειας Μακεδονίας. «Μολοντί πράγματι υπήρξαν προεκλογικά ορισμένες ρητορικές εξάρσεις, εγώ αισθάνομαι ότι δεν θα διαταραχθεί αυτό το κλίμα για τον επιπρόσθετο



Τι σημαίνει η νίκη των εθνικιστών



ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΤΣΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Με όπλο το σύνθημα «Κάνε τη Μακεδονία πάλι δική σου!», το οποίο παραπέμπει σε αρκετά με πανομοιότυπο περιεχόμενο που κατά καιρούς και υπό διαφορετικές συνθήκες έχουν κάνει θραύση σε άλλες χώρες (ανάμεσά τους και γειτονικές), η μέχρι την περασμένη Τετάρτη αντιπολίτευση της Βόρειας Μακεδονίας πέτυχε μια εντυπωσιακή και διπλή

ανατροπή. Έτσι, αυτό που ως εκείνη τη στιγμή αποτελούσε μια πρόβλεψη έχει μετατραπεί σε μια νέα πολιτική πραγματικότητα για τη χώρα των 1,8 εκατομμυρίων κατοίκων, η οποία έχει περάσει μέσα από «σαράντα κύματα» από τη στιγμή που έγινε ανεξάρτητη, στο πλαίσιο της διάλυσης της ενιαίας Γιουγκοσλαβίας. Πλέον, οι εθνικιστές του Χριστιάν Μιτσκόσκι είναι αυτοί που κάνουν κοινό μέτωπο, έχοντας ήδη διασφαλίσει την προεδρία και φιλοδοξώντας να κάνουν πολύ σύντομα το ίδιο και με την κυβέρνηση. Τα ποσοστά που συγκέντρωσαν εξάλλου – το 65% της Γκορνάνα Σιλιάνοφσκα-Ντάνοφσκα και, κυρίως, το 43% και οι 59 έδρες (σε σύνολο 120+3) για το VMRO

DPMNE – δεν αφήνουν πολλά περιθώρια αμφισβήτησης αναφορικά με το ποιος θα έχει το πάνω χέρι την επόμενη μέρα. Πολύ περισσότερο καθώς οι Σοσιαλδημοκράτες του SDSM και ο ηγέτης τους, Ντίμιταρ Κοβότσεφσκι, γνώρισαν τη συντριβή: έχασαν περισσότερες από τις μισές ψήφους και έδρες που είχαν και κατάφεραν να διατηρήσουν οριακά τη δεύτερη θέση, πληρώνοντας το πολιτικό κόστος για τις πολιτικές επιλογές που έκαναν και, κυρίως, για τα «όνειρα» χωρίς αντίκρισμα που πρόσφεραν στον λαό της χώρας τους. Ανάμεσά τους και αυτό της ένταξης στην ΕΕ, που κινδυνεύει να συντριβεί οριστικά στον τοίχο που έχουν υψώσει, αφενός, οι ενδοευρω-



λόγο ότι η Συμφωνία των Πρεσπών αποτελεί ένα τυπικό προαπαιτούμενο για την ενταξιακή πορεία της Βόρειας Μακεδονίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση», σημείωσε ο ίδιος, τονίζοντας ότι «είμαστε όλοι υποχρεωμένοι να τηρούμε τα συμφωνημένα».

«ΘΑ ΠΕΣΟΥΝ ΟΙ ΤΟΝΟΙ». Διπλωματικές πηγές από τα Σκόπια επισημαίνουν πως οι εθνικιστικές κορώνες που κυριάρχησαν από το VMRO-DPMNE όσο αυτό ήταν ακόμα στην αντιπολίτευση, κατά την πορεία προς τις διπλές κάλπες, κατατάσσονται αναμφισβήτητα στην κατηγορία των προεκλογικών «πυροτεχνημάτων» που στόχο είχαν να αποκομίσουν οφέλη από την απογοήτευση των πολιτών. «Σιγά σιγά θα πέσουν οι τόνοι και θα ηρττανεύσει η λογική. Η Συμφωνία των Πρεσπών θα τηρηθεί μέχρι κεραίας όποιο και να είναι το κυβερνητικό σχήμα. Άλλως θα υπάρξουν συνέπειες», τονίζουν διπλωματικοί κύκλοι από τη Βόρεια Μακεδονία, εκτιμώντας ταυτόχρονα πως σε επίπεδο λεκτικό τόσο ο νέα πρόεδρος όσο και ο ηγέτης του VMRO-DPMNE είναι πολύ πιθανό να εξακολούθησουν να αποκαλούν τη χώρα τους

«Μακεδονία». Σε αυτήν την περίπτωση, όπως εξηγούν, θα χαθεί χρόνος και πολύτιμο διπλωματικό κεφάλαιο στην προσπάθεια των δύο πλευρών να εξομαλύνουν τις όποιες εντάσεις προκύπτουν κάθε τόσο από βερβιλιασμούς και προκλητικές αναφορές. Οσον αφορά τώρα τις ελληνικές υποχρεώσεις απέναντι στη Συμφωνία των Πρεσπών, τα τρία μνημόνια που εκκρεμούν (Ίδρυση Συντονιστικής Επιτροπής για την Οικονομική Συνεργασία / Επιτάχυνση της διαδικασίας ένταξης της Βόρειας Μακεδονίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση / Εναέριο Αστυνόμευση του FIR των Σκοπίων (LWSS) από ελληνικά αεροσκάφη) δεν αναμένεται να έρθουν προς κύρωση στη Βουλή πριν από το ορόσημο της ευρωκάλυψης.

Εν αναμονή των πρώτων μετεκλογικών βηματισμών της νέας κυβέρνησης που θα προκύψει στη γειτονική χώρα, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται πια στην αυριανή ορκωμοσία της νέας προέδρου Γκορντάντα Σιλιανόφσκα-Ντάφκοβα και στο κατά πόσο θα υιοθετήσει στον δημόσιο λόγο της τον όρο «Μακεδονία» που χρησιμοποιούσε και προεκλογικά, αλλά και στο πώς θα επιλέξει να αντιδράσει σε αυτό η ελληνική πλευρά. «Το τι επιδόθηκε προεκλογικά δεν είχε κανένα κόστος. Αν θεωρήσουν όμως ότι αυτό μπορεί να συνεχιστεί και στο εξής, τότε θα έχει κόστος», τονίζει κορυφαία ακαδημαϊκή πηγή. Για το πρόβλημα που διαφαίνεται στον ορίζοντα, το οποίο δεν αφορά την κατήγηση της Συμφωνίας των Πρεσπών αλλά την πιθανή εμμονή του VMRO-DPMNE να αποκαλεί τη χώρα «Μακεδονία», ο αναπληρωτής καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στο Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Ιωάννης Αρμακόλας, σχολιάζει στα «ΝΕΑ Σαββατοκύριακο»: «Αυτό φαίνεται ότι θα είναι το βασικό πρόβλημα. Από εκεί και πέρα, είναι θέμα του πώς θέλει να αντιδράσει η ελληνική πλευρά, αν θέλει να δώσει πίστωση χρόνου στη νέα κυβέρνηση ή αν θα βιαστεί να απαντήσει με κάποιο διάβημα, που μπορεί να χρειαστεί να γίνει και άμεσα», σημειώνει ο ίδιος, δείχνοντας προς την ορκωμοσία της νέας προέδρου.



Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην αυριανή ορκωμοσία της Γκορντάντα Σιλιανόφσκα-Ντάφκοβα και στο κατά πόσο θα υιοθετήσει στον δημόσιο λόγο της τον όρο «Μακεδονία» που χρησιμοποιούσε και προεκλογικά

στη Βόρεια Μακεδονία

Πλέον, οι εθνικιστές του Χρίστιαν Μίσκοσκι είναι αυτοί που κάνουν κουμάντο, έχοντας ήδη διασφαλίσει την προεδρία και φιλοδοξώντας να κάνουν πολύ σύντομα το ίδιο και με την κυβέρνηση

παϊκές αντιθέσεις και η αναποφασιστικότητα των «27» και, αφετέρου, οι απαιτήσεις της Βουλγαρίας.

Σε αυτό το φόντο, το «κλειδί» για τον σχηματισμό μιας σταθερής κυβέρνησης, αλλά και για την πολιτική που αυτή θα εφαρμόσει, βρίσκεται στα χέρια τριών μικρότερων κομμάτων: του αλβανικού Vleп, που έλαβε 11,2% και 13 έδρες και έχει αφήσει από την προεκλογική περίοδο να εννοηθεί ότι είναι πρόθυμο να συνεργαστεί με το VMRO σε κυβερνητικό επίπεδο (όπως έκανε μέχρι σήμερα το DUI με το SDSM) και του αριστερού εθνικιστικού (και μάλλον φιλορωσικού) Levica, το οποίο έλαβε ποσοστό κοντά στο 7% και 6 έδρες. Στο «κάδρο» βρίσκεται και το ZNAM

του Μάξιμ Ντιμίτρεφσκι, το οποίο προέκυψε από διάσπαση των Σοσιαλδημοκρατών και έλαβε 5,5% και επίσης 6 έδρες.

Η επλόγι εταίρου που τελικώς θα κάνει ο Μίσκοσκι έχει ιδιαίτερη σημασία και γι' αυτό οι αποφάσεις του θα παρακολουθούνται στενά από τις Βρυξέλλες, την Ουάσιγκτον και τις γειτονικές χώρες. Κι αυτό διότι ενώ η ηγεσία του Vleп έχει ξεκαθαρίσει ότι προς όρος εκ των ων ουκ άνευ για μια κυβερνητική συνεργασία είναι η μη αμφισβήτηση της Συμφωνίας των Πρεσπών με την Ελλάδα και του Συμφώνου Καλής Γειτονίας με τη Βουλγαρία, το Levica και, εν μέρει, το ZNAM τηρούν σαφώς το σκληρό στάση.



ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΥ

Οι Πρέσπες και οι ευθύνες του Κυρ. Μπισοτάκη

Βασικές αιτίες για την επιστροφή του VMRO-DPMNE στην εξουσία αποτελέσαν η απογοήτευση του εκλογικού σώματος από την οικονομική κρίση, η διαίωξη της διαφθοράς και, κυρίως, η διάψευση των ευρωπαϊκών προοπτικών της χώρας, με ευθύνη λιγότερο των Βρυξέλλων και περισσότερο των βουλγαρικών εκβιασμών. Κεντρικό ζήτημα αποτέλεσε στην προεκλογική περίοδο η Συμφωνία των Πρεσπών, με τα κόμματα του δεξιού συνασπισμού να δημαγωγούν, κάνοντας λόγο «για ταπεινωτικό συμβιβασμό».

Η στάση της ΝΔ απέναντι στις Πρέσπες αντικειμενικά ευνόησε την άνοδο των εθνικιστικών δυνάμεων και στις δύο πλευρές των συνόρων. Δεν αξιοποίησε τη δυναμική της Συμφωνίας, η οποία ενταξίωσε νομικά τον αλτρωτισμό των ακραίων κύκλων της γειτονικής χώρας (βλ. ιδίως το άρθρο 4 παρ. 3 και την τροποποίηση του άρθρου 49 του Συντάγματος). Η λύση της σύνθετης ονομασίας, παρά την ακραία αντίθετη δημαγωγία της ΝΔ, συμμετρική με αυτήν του VMRO, αποτέλεσε μια κοινά αποδεκτή λύση και, ως προς την Ελλάδα, την πάγια εθνική γραμμή, όπως είχε διαμορφωθεί από το 2004 και αποτυπωνόταν έκτοτε σε όλες τις προγραμματικές κυβερνητικές δηλώσεις. Προς τμήν της, το ότι η Συμφωνία αποτέλεσε επιτυχία ως προς την ονομασία, αποδέχθηκε πρόσφατα δημόσια και η κυρία Μπακογιάννη.

Ο κ. Μπισοτάκης έχει σοβαρότατη προσωπική ευθύνη για την υπονόμευσή της. Η πριν απ' τις εκλογές του 2019 ανοκία και έμμεση ενθάρρυνση στα «φυντάνια» που φώναζαν στις συγκεντρώσεις «στα όπλα, στα όπλα, να πάρουμε τα Σκόπια» ή έδειχναν να οπισθιά τους στις κάμερες, δημιούργησε στη βόρεια Ελλάδα ένα ακροδεξιό Φρανκεστάιν. Το ότι θα πληρώσει εκλογικό κόστος στις επικείμενες εκλογές για τα επίχειρα του τυχοδιωκτισμού του δεν πρέπει να αποτελεί παρηγοριά για κανένα δημοκρατικό πολίτη. Η ενίσχυση της Ακροδεξιάς δεν εγκυμονεί τίποτα καλό για τον τόπο.

Από την άλλη μεριά, κατά την περίοδο της αποσταθεροποίησης της κυβέρνησης Ζάεφ, της μόνης πολιτικής δύναμης που είχε το πολιτικό σθένος να αποδεχθεί την αλλαγή της συνταγματικής ονομασίας της χώρας, όταν το VMRO-DPMNE ξεκάθαρα απειλούσε ότι θα επαναφέρει σκέτο το όνομα «Μακεδονία» και τον αλτρωτισμό, ο Κυρ. Μπισοτάκης δεν έστειλε σαφές μήνυμα στήριξης της Συμφωνίας, την οποία και ο ίδιος υπονόμευε. Δύο κοινοβουλευτικές ερωτήσεις είχα καταθέσει για να καταγγείλω την ουσιαστική κατήγηση των επιτροπών για τα σχολικά βιβλία και τα εμπορικά σήματα, που είχε ως αποτέλεσμα να παραμείνουν στοικεία αλτρωτισμού στα βιβλία της γειτονικής χώρας και να μην προστατεύονται τα προϊόντα μας από τη Μακεδονία. Σε απάντηση ο πρωθυπουργός κόμπαζε ότι οι απειλές των ομοϊδεατών του στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα δικαιώνουν, τάχα, την επαμφοτερίζουσα δική του τακτική της μη πλήρους εφαρμογής της. Δεν κύρωσε στη Βουλή τα Μνημόνια, που προστατεύουν τα εθνικά μας συμφέροντα, προβλέποντας ότι ελληνικά αεροπλάνα θα προστατεύουν τον εναέριο χώρο της γειτονίας και όχι τουρκικά, όπως είναι ο διακαής πόθος της Αγκυρας. Οι πρόσφατες εξελίξεις ευνοούν αντικειμενικά τους βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους σχεδιασμούς της.

Το μέλλον προσιανίζεται δυσόιο. Μπορεί ο προαίφθμος για πρωθυπουργός κ. Μίσκοσκι να μην καταγγείλει τη Συμφωνία, επειδή γνωρίζει ότι κάτι τέτοιο θα βάλει ταφόπετρα στις ευρωπαϊκές προοπτικές της χώρας του, επανειλημμένα όμως δίδωσε κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας ότι δεν θα χρησιμοποιεί το πρόβλημα «Βόρεια», παρά τη συνταγματική επιταγή. Η κυβέρνηση πρέπει να ξεφύγει από τον λήθαργό της και να αντιδράσει άμεσα και ενεργητικά με τα όπλα που δίνουν οι Πρέσπες. Αυτές, αντίθετα με τη (μη) λύση της διπλής ονομασίας που διαπραγματεύσαν η ΝΔ, επανώθησαν ως διεθνή υποχρέωση τη χρήση του συνταγματικού ονόματος, παντού (erga omnes) στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, στο NATO, στον ΟΗΕ, στους άλλους διεθνείς οργανισμούς και στις διμερείς σχέσεις (άρθρο 1 παρ. 3). Πέραν από τις πρόνοιες που περιέχει η Συμφωνία στο άρθρο 19, η κυβέρνηση οφείλει να ενεργοποιήσει τις προβλέψεις του άρθρου 1 και του άρθρου 20 παρ. 8 που δεσμεύουν τη Βόρεια Μακεδονία ως προς τη συμμετοχή της σε διεθνείς, πολυμερείς ή περιφερειακούς θεσμούς ή οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ. Κριτήριο του πατριωτισμού είναι πάντοτε η πράξη.

Ο Γιώργος Κατρούγκαλος είναι καθηγητής Δημοσίου Δικαίου, ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας του ΟΗΕ, πρώην υπουργός Εξωτερικών